

Sed quæso vigiles, vigilque nostris
Intendas precibus; fiasque nobis
Clemens et validus Dei patronus;
Solvās crimina, conferasque vota.
Sic, quæso, memor illa lingua nostri,
Quæ confessa Dei perenne verbum,
Cervicem gladio dedit secandam;
Sed Christum cecinit, silere nescit.
Hanc Christus Jugiter benignus audit,
De sacros populos stylo excitantem,
Hæresesve pravas, deosve falsos,
Verbi fulmine funtilius cremantem.

A Hanc et pro populo et patrono nostro
Semper quæsumus audiat rogantem;
Pastorem foveat, gregem propaget;
Det munus fidei decus salutis.
O doctor sacer, o beate martyr,
Serva pontificem pius Agobardum,
Qui nomen, meritum, tuumque festum
Dictis extulit, et honore comisit.
O triplex honor, o triforme culmen!
O tres magnifici pique testes!
Sit nobis triplici o! favens precatu
B Pollens unica Trinitas per ævum.

ANNO DOMINI DCCCXL.

EGINHARDUS,

ABBAS.

NOTITIA HISTORICA IN EGINHARDUM

Ex Fabricio, Biblioth. med. et inf. Latinitatis.

Eginhardus, Eynardus, Einartus, Æginardus, C comite Hermanno a Nuenare, Coloniae 1521, in-4-
Agenardus, Egvinardus, Einhardus, Emchardus, cum Annalibus ab anno 741 ad 829. Paucaque ad-
Heinardus, Eginerius a, Germanus OEdenwaldensis, modum sunt et a codicis ms. varietate profecta po-
b cognomento *Sapiens* c, Carolo Magno anno 814 tibus e, quæ aliter ille exhibet, quam ut interpolato-
defuncto, cujus gener, archicapellanus, cancellarius ris sibi partes sumere, vel auctori suo fidem vel
et palatii regalis notarius d fuit, per multos annos testimonium detrahere voluisse possit jure argui.
superstes, Lotharium Ludovici Pii filium instituit, Prodiit hinc in collectione antiquissima Historico-
variasque gessit abbatias, Blandinensem, Fontanel- rum Hervagiana, cujus notitiam hoc loco in gratiam
lensem, S. Joannis Ticinensis, Gandensem, alias lectoris subjungere liceat. Offeruntur igitur in illa:
que, defunctus post annum 840. Epitaphium ei posi- Witichindi Saxonis, monachi Benedictini, rerum ab
tum a Rabano Mauro, legitur inter Rabani opera Henrico et Othone I imperatoribus gestarum libri
tomo VI, pag. 228. Plura de Eginhardo, præter edi- III, una cum annotationibus in eundem, per Marti-
tores ac præcipue C. V. Joannem Hermannum num Frechtum scriptis pag. 1. Vita Henrici IV impe-
Schminckium, Mahillonius sæc. iv Benedictin., ratoris Augusti a quodam coetaneo scripta, pag. 53.
parte 1; Joannes Weinskensius e in Navarchia Seli- Ducis Bavarie septem epistolæ, aliquot Henrici IV
genstadiana et in Eginhardo illustrato ac vindicato, ad pontificem Romanum et alios principes, pag. 75.
Francof. 1714, fol.; Franciscus Dionysius Camusa- Conradi Vecerii, regii secretarii, libellus de rebus
tus ad Bibliothecam Alphonsi Ciacconii f, et Nico- gestis imperatoris Henrici VII, pag. 84. Hermanni,
laus Hieronymus Gundlingius secundo tomo Otio- comitis Nuenarii, brevis narratio de origine et sedi-
rum, cap. 5. bus priscorum Francorum, ad Carolum V Cæsarem,
D

Inter ejus scripta primum locum meretur *Vita Caroli Magni*, non minus accurate et fideliter scripta quam cultiore stylo, ita ut Suetonii et meliorum imitatorum scriptorum facile agnoscat. Edita primum in lucem est dicataque Carolo V imperatori a

a Vide illustris Leibnitii Epistolæ ad diversos, pag. 391.

b D. Nicolai Hieronymi Gundlingii Otia, tom. II, pag. 302 seq.

c Ita vocatur ab Odilone in historia translationis S. Sebastiani martyris.

d D. Teulet, in sua editione Eginhardi Operum, quæ Parisiis duobus voluminibus in lucem prodiit an. 1840, negat Eginhardum Caroli Magni unquam fuisse generum, archicapellanus, cancellarium et palatii regalis notarium, sed operum publicorum duccem (*chef des travaux publics*). Consule, si placet Notitiam in Eginhardum tom. II editionis supradicte, pag. v. Edit.

e Acta Eruditorum, edita Germanice parte 26 et 27, tom. III, p. 143, 210.

f Bibliothèque Raisonnée, tom. VII, pag. 114 seq.

g Confer laudati Gundlingii Otia, tom. II, p. 213 seq.

h Sunt nonnulli, inquit laudatus Schminckius, qui hanc Vitam Caroli Eginhardo adjudicant, et Alcuino tribuunt, ut ms. Cajogonvillense, Albericus monachus ad annum 770. Blondus, Petrarca, etc. Sed in errorem deducti videntur, quod et Alcuinus res gestas Caroli conscripserit, ut doctissimus Duchesnius ex ms. Moissiacensi in fine hujus libri notavit, quos fetus ignorantia inter se permutarunt ac confuderunt, tot enim exstant mss. quæ Eginharti nomen præferunt, tot scriptores, qui in rebus Caroli

morum, et ex his Imperatorum aliquot origine et gestis. Opus et integris periodis locupletatum, et ab innumeris repurgatum mendis, idque ex fide manuscripti exemplaris bonæ notæ. Ad Alphonsum, regem Arragonum, pag. 126. Luitprandi, Ticinensis Ecclesiæ levitæ, rerum ab Europæ imperatoribus ac regibus gestarum libri vi. Ad Raymundum, Liberitanæ Ecclesiæ in Hispania episcopum, pag. 219. Epitome Imperatorum Germanicorum, opera Jacobi Wimpelingii, Selestadiensis et suorum contexta, ac nuper per eruditum quemdam recognita. Ad Thomam Wolphium juniorem, pontificii juris interpretem, p. 515. Chronicon rerum Moguntiacarum, per Conradum episcopum conscriptum, cum præfatione Joannis Hervagii Ad Beatum Arnoaldum Selestadiensem, Caroli V Cæsaris secretarium, Basil., 1532, fol., apud Joannem Hervagium, cum præmisso rerum memorabilium indice.

Ab eo tempore Eginhardus de Caroli Magni Vita iterum subjectus prælis cum Beati Rhenani an. 1542 defuncti libris in rerum Germanicarum, Basileæ, 1551, fol., et cum anonymi Benedictini Annalibus regum Francorum Pippini, Caroli Magni et Ludovici Pii ab anno 751 ad 829, Coloniae, 1561, 1562, in-12; nec non in limine scriptorum de rebus Germanicis editorum a Justo Reubero, Francofurti, 1584, recursorumque Hanov., 1619, et Georgio Christiano Joannis curante, qui Reuberianam syllogem variis auctariis ornavit, et Eginhardo ex Schminckiana variis lectiones addidit, Francof., 1726, fol.; cujus tamen editionis Joannæ exempla plura in incendio Francofurtensi ejusdem an. 1726 feruntur periisse. Vita et gesta Caroli Magni per Eginhartum, illius quandoque alumnum et scribam adjuratum, in Marquardi Fræberi Corpore Francicæ historiæ veteris atque sinceræ, pag. 435, Hanov. 1613, fol. Præter editionem Lips. 1616, in-4°, cum Annalibus ab anno 741 ad 829, et præfatione comitis Nuenarii. Dicitur etiam Eginhardum edidisse et commentario illustrasse an. 1651 Christophorus Helwich, vicarius Moguntinus, qui an. 1632 rebus humanis valedixit, et Francofurti an. 1631, in-4°, vulgavit Antiquitates cœnobii Laurishamensis, recusas in laudati Georgii Christiani Joannis tomo novo Scriptorum historiæ Moguntinensi inservientium, Francofurti, 1727, fol. Exstat vero Vita Caroli Magni Eginhardiana in Andrea du Chesne Scriptoribus Rerum Francicarum, tomo II, pag. 93, Parisiis, 1636, fol., recensita ad quinque codices mss. Vita et conversatio gloriosissimi imperatoris Caroli regis Magni atque invictissimi Augusti, edita ab Eginhardo sui temporis impense doctissimo, nec non liberalium experientissimo artium viro, educato a præfato principe, propagatore et defensore religionis Christianæ. Et cum notis Joannis Bollandi in Actis Sanctorum 28 Januarii, tom. II, pag. 877, Antwerpæ, 1643, fol., collatis duobus ms. et variis editionibus. Joannes etiam Joachimus Frantzius Argentoratensis, historiæ Caroli Magni, quam ipse juvenis adhuc ex scriptoribus illorum temporum concinnavit, Eginhardi Carolum pag. 97, sed sine notis, addidit, Argentini., 1644, in-4°, cum præfatione Joannis Henrici Bœcleri. Singulariter autem laudandum studium Joannis Friderici Besseli Filsena Prussi, qui Eginhardum cum eruditis annotationibus publicavit Helmstadii 1667, in-4°, ad quem deinde præstantissimus Meibomius misit lectiones codicis ms. Florentini, cujus varias lectiones annota-

vit etiam V. C. Tobias Eckartus in vita Alberti Staudensis, pag. 54 seqq., quem observat ex Eginhardo multa repetere ad verbum, ita ut emendando illi vel constituentæ genuinæ lectioni interdum utiliter inserviat. Obvia quoque Vita et gesta Caroli Magni Eginhardo scriptore in Joannis Michaelis Heineccii et Joannis Georgii Leukfeldii Scriptoribus rerum Germanicarum Francofurti, 1707, fol. Denique optimam hujus Vitæ editionem debemus clariss. viro Joanni Hermanno Schminkio^b excusam nitide et emendate Trajecti ad Rhenum 1711, in-4°. Post præmissam historicam dissertationem de vita et scriptis Eginhardi, sequitur Eginhardus ipse distributus in capita 34 cum notis integris Besseli, Bollandi atque editoris. Deinde post ineditas antea Goldasti animadversiones, et Marquardi Fræberi diatribam de statura Caroli Magni ad caput Eginhardi 22 cum florum sparsionibus et notis Henrici Guntheri Thulemarii, ex editione 1682, in-12, volumen claudit Hermanni comitis Nuenarii brevis narratio de origine et sedibus prisorum Francorum, et præfatio ejusdem primæ Eginhardi editioni an. 1521 præmissa ad Carolum V, et variantes lectiones ad Eginhardum ex variis ms. In bibliotheca Hohendorffiana, quæ in Cæsaream nuper transit, parte III, pag. 282, memoratur Eginhardus cum notis mss. et pag. 269. *Lettre de M. Pean à M. Schmincke au sujet de son édition d'Eginhard, écrite en 1712. Notes et Observations du Sr. Pean sur ladite édition d'Eginhard.* In eadem Cæsarea bibliotheca codices mss. Eginhardi, e quibus plura loca emendavit Lambecius tomo II, pag. 265, 325 seq., 390, atque alibi. Præclari viri Joannis Davidis Kœlcei dissertatio de bibliotheca Caroli Magni ad Eginhardi, cap. 33, prodit Altdorfii, 1727, in-4°. Germanica^c versione Eginhardum donavit Joannes Augustinus Egenolfus, Lipsiæ, 1728, in-12°.

Cætera Eginhardi scripta sunt: *Epistolæ* 62 editæ ex codice ms. Laudunensi ab Andrea du Chesne, tomo II Scriptorum de rebus Franc., pag. 695 seq., et in Joannis Weinkensii Eginhardo Vindicato et illustrato, Francofurti, 1714, fol.

De translatione sanctorum martyrum Marcellini et Petri, quorum sub Diocletiano et Maximiano circa annum 303 passorum corpora ad abbatiam Seligstadensem dioceseos Mogunt. Ordinis Benedictini. ex urbe Roma circa annum 826 adducta esse feruntur, libri IV prosa scripti, quos edidit Surius, 2 Junii, unde repetita in Actis Sanctorum, tom. I Junii, pag. 481, collata cum ms. Christianæ, reginæ Suecorum. Conferenda quoque eadem Acta tom. VI, pag. 1 seq., et qui libros Eginhardi quatuor carmine epico reddidit Johannes Weinkens., Francofurti, 1714, fol.

Acta Martyrii eorumdem sanctorum, expressa carmine trochaico, quod incipit: *Erat quidam exorcista (sanctus) Petrus nomine.* Hoc sine nomine auctoris in eodem codice repertum Eginhardo tribuit Surius, ex quo idem offertur in Actis Sanctorum, Tomo I Junii, p. 174.

Annales ab anno 741 ad 829, qui sub *Chronici Laurishamensis* nomine quibusdam veniunt, a Nuenario, aliisque sed sine nomine auctoris editi cum Eginhardo de Vita Caroli Magni, parum probabili conjectura ad Eginhardum tanquam auctorem ab Andrea du Chesne referuntur.

Breviarium Chronologicum, sive *Abbrevisatio Chronici ex Beda* ab orbe condito ad annum Christi 809,

cum *κατὰ πρόθεσιν* sequuntur et auctorem agnoscunt, ut nullum de genuino hujus libelli parente relinquatur dubium. Quibus accedit Lupus, abbas Ferrariensis, testis omni exceptione major, qui in Epistola sua prima ad Eginhartum, quam certissime librum hunc vero suo auctori vindicat.

^a *Gelehrte Zeiungen* anno 1726, pag. 553 et 741.

^b *Acta Eruditorum* an. 1711, pag. 529. *Memoirs of Literature*, tom. I, pag. 229. History of the works of

the learned, 1711, p. 429.

^c Metaphrasis Vitæ Caroli Magni versibus Teutonicis, sed ex alio Latino scriptore quam Eginhardo adornata ante annos quadringentos, ms. in Bibliotheca Cæsarea teste Lambecio tomo II, pag. 385 seq. In Bibliotheca Gothana vide Rev. D. Ernesti Sal. Cypriani Catalogum mss. pag. 104 seq. Titulus libri: *Daz ist der Kunc Karl, dem dient Rome unde Art.*

res brevissime percurrans ac perstringens, quam A ex codice Cæsareo edidit Lambecius tom. II, pag. 395, 398, atque Eginhardo deinceps vindicare conatur argumentis quibus pro captivo vel tribuet quisque vel denegabit fidem.

Rodolphi monachi de miraculis sancti Alexandri, sanctæ Felicitatis filij, liber a M. Eginhardo absolutus, cum ejusdem Eginhardi *Epistola ad Sundroltum presbyterum* ms. apud Federicum Pacium, Lugduni Batavorum tantæ antiquitatis, ut ipsum *Meginharti* (ita enim nomen exprimit in schedio, quod publicavit hoc ipso anno 1754) autographum esse et sæculo IX exaratum non dubitet.

Diploma donationis loci in silva Odonawalda, an. 815, a Ludovico Pio ad Eginhardum exstat apud Reuberum in præfatione: et in Actis Sanctorum tom. I Junii, pag. 177.

Depedita Eginhardi sunt: Liber *De adventu, moribus, bellis et superstitione Saxonum*, ex quo fragmenta quedam apud Adamum Bremensem lib. I B Hist. Eccles., cap. 6 seqq.

Libellus *De Cruce adoranda* ad Lupum Ferrariensem, qui epistola quarta ad Eginhardum, « libellum, inquit, De adoranda cruce, meo judicio utilissimum, quam meo nomini dedicastis, ut par fuit, amplexus sum. »

Indiculus eorum ad quos exstant Eginhardi epistolæ.

- A misso Dominico, 22.
- Amalharo, 3.
- Ansgiso, 1.
- Blithruth sorori, 15.
- Magno Domino servus modicus, 42.
- Dominae, 40.
- Egilolfo et Humberto, 6.
- Episcopo, 31.
- Eremberto vicedomino et Luithardo presb., 12.
- Ev. S. S., 26.
- G. comiti atque optimati, 45. N. W. et G., 61.
- Gobeino comiti, 9.
- Gerwardo, 14.
- Gozberto abbati, 2.
- Hattoni comiti, 16.
- Hermengardi imperatrici Augustæ, 62.

Hetti archiepiscopo, 10.
 Illudovici imp., 19, 20, 21, Ad Emeritanos, 30.
 Hirabano abbati (Fuldensi), 17.
 Hruotherto comiti, 11.
 Humberto et Egilolfo, 6.
 Jacobo episcopo, 5.
 Ad Lotharium imperatorem admonitio, 34.
 Luithardo presbytero et Eremberto vicedomino, 12.

Lupo Ferrariensi. Eginhardi epistola tertium locum occupat inter epistolas Lupi a Baluzio illustratas, ut Lupi ad Eginhardum, quem præceptorem suum vocat, sunt prima, secunda, quarta, quintaque.

Magistro et præcipuo capellano domnæ imperatricis, 59.

Marchrado vicedomino, 18. Hunc puto Marcwardum, cujus mentio in Lupi epistola quinta.

Missis imperatoris comiti, judici, 33.
 N. 24, 52, 36, 38, 47, 48, 50, 51, 53, 55, 56, 58.
 Venerabili, 25. Comiti, 27, 28, 56, 57. Summi Dei sacerdoti, 29. Abbati, 35, 46, 54, Vicedomino, 37. Episcopo, 43. Optimati, 49. Presbytero et vicedomino, 52.

R. G. R. O. episcopo, 8.

Otgario archiepiscopo, 4.

Popponi comiti, 7, 13.

E. E. S. S., 44.

M. V., 60.

Vicedomino, 25. Vide Eremberto.

Vussin, 30.

N. W. et G. 61.

Nemo hucusque prodidit, quid rei sit libellus Eginhardi de Psalmis, qui legitur in catalogo vetustissimo Bibliothecæ Bobiensis vulgato a Muratorio Antiq. med. ævi tom. III, pag., 822, his verbis, *Libellus Einardi de Psalmis*. In bibliotheca Cæsarea vidi ego libellum Psalmorum dono missum a Carolo Magno rege ad Adrianum papam I, cui apparatus quidam in libros sacræ Scripturæ præmittitur. Præcedunt omnia versus more epistolæ, quam dedicatorem dicimus. Num forte hæc omnia præter versus ab altero utique auctore dictatos Alcuino tribuenda sunt? Viderint docti.

VITA ET CONVERSATIO

GLORIOSISSIMI IMPERATORIS CAROLI REGIS MAGNI.

(Vide inter Opera beati Caroli Magni, hujusce Patrologiæ tom. XCII, col. 25.)

MONITUM IN ANNALES LAURISSENSIS ET EGINHARDI.

(Apud Pertzium, Monumenta Germ. hist.)

Annales Laurissenses et Eginhardi tanta invicem D affinitate conjunguntur, ut de utrisque disquisitio separari nequeat. Utrique ab anno 741 ad annum usque 829 pertingunt, atque easdem fere res, sententiarum ordine non multum diverso, et majore sui parte, scilicet inde ab ultimo octavi sæculi decennio, iisdem plane verbis (paucissimis tantum exceptis) enarrant: ita ut vel alteros ex alteris, vel utrosque

ex communi fonte derivandos esse pateat. Annales Laurissenses, qui primum a Canisio, deinde a Chesnio et Bouqueto editi, huc usque sub *plebeiorum* vel *Loiselianorum* appellatione venibant, eo nomine donavimus, quod primam operis originem ad monasterium Laureshamense referendam esse, non solum ejus cum Annalibus Laurissensibus minoribus affinitas, sed et quod antiquissimum ejus exemplar in